

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Kfv.I.35.145/2012/7.szám

A Kúria a dr. Nagy Gábor jogtanácsos által képviselt felperes neve felperesnek a dr. Bajusz Dániel jogtanácsos által képviselt NAV Kiemelt Adó- és Vám Főigazgatósága alperes ellen adóügyben hozott határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2011. november 16-án kelt 28.K.31.022/2011/6. sorszámú jogerős ítélete ellen az alperes részéről 7. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán, az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Bíróság 28.K.31.022/2011/6. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 60.000 (hatvanezer) forint együttes első fokú és felülvizsgálati perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 284.700 (kétszáznyolcvannégyezer-hétszáz) forint kereseti és 474.500 (négy-százhetvennégyezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a családi gazdálkodók és más mezőgazdasági kis- és középüzemek kedvezményes hitelezéséhez kapcsolódó kamattámogatásról és állami kezességvállalásról szóló 317/2001. (XII.29.) Kormányrendeletre (továbbiakban Kormányrendelet) alapítottnan állami készfizető kezesség beváltását kezdeményezte a képviselőjében eljáró .. Bank Rt. és I. M. között 2002. június 19. napján megkötött hitelszerződés alapján biztosított 10.800.000 Ft összegű rulírozó hitellel kapcsolatban. A felperes 2010. július 16-ai kérelmében a fennálló tőketartozás összegét 7.908.641 Ft-ban, kezesség beváltási igényét 4.745.185 Ft-ban jelölte meg. Az adós egy kivétellel mindig késett a kamat megfizetésével.

Az adóhatóság az állami garancia beváltásához kapcsolódóan ellenőrzést végzett. Ennek eredményeként hozott első fokú határozat elutasította a felperes kérelmét. Rögzítette, hogy a bank nem bocsátott rendelkezésre részletező szöveges bevételi üzleti tervet, döntési adatlapot és az adós minősítés bírálati anyagát. A hitelkérelem nem tartalmazta az adós szöveges üzleti tervében az árbevétel alakulását alátámasztó részt, az üzleti terv adatai nem

megalapozottak, nincs termeltetési, felvásárlási szerződése és nem mutatta be az adott terület piaci helyzetét sem. A hitelszerződésben nem került előírásra, hogy a lehívások jogosságának igazolására az adós köteles a forgóeszköz beszerzései számláinak benyújtására, és azok bekéréséről sem gondoskodott a felperes. Az adós 2008 és 2009 évre vonatkozó adósminősítései megtörténtek, azonban 2002-2007 évekre vonatkozóan ilyen minősítések nem lelhetők fel. A hitelezési időszakra vonatkozó személyi jövedelemadó bevallások nem kerültek átadásra és a kötelezően beadandó évenkénti aktualizált üzleti tervek sem. A bank nem követelte meg az adóstól az évenkénti kötelező adatszolgáltatást és helyszíni szemlére is mindössze egy alkalommal, 2008. december 4-én került sor, 6 évvel a hitel egy összegű kihelyezését követően. A bank eljárási rendjének fedezetértékelési szabályzata sem felelt meg a hitel utógondozás részeként a kinnlevőségek, befektetések, mérlegen kívüli tételek és a fedezetek minősítésének és értékelésének szempontjairól szóló 14/2001. (III.9.) PM rendelet (továbbiakban PM rendelet) 11. § (3) bekezdésének, mely szerint a bank a fedezet számítása során nem veheti figyelembe az ingatlanok adó-és értékbizonyítványokban foglalt forgalmi értékének 70% feletti részét.

A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 3669240394 számú határozatával az első fokú határozatot helybenhagyta. Utalt még arra, hogy a követelés fedezetének értéke a kölcsön ideje alatt jelentősen csökkent, az adós feleségének elhalálozását követő öröklési rend okán.

A felperesi kereset folytán eljáró Fővárosi Bíróság jogerős ítéletével az alperesi határozatot az első fokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az első fokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Egyetértett a felperessel abban, hogy az alperes az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban Art.) 117. § (1) bekezdés alapján a kezesség beváltását a jogszabályban előírt feltételeknek való megfelelés szempontjából ellenőrizheti. Mivel e feltételek fogalmát a jogalkotó nem pontosította, ezért - a kialakultnak tekinthető bírói gyakorlatra is - az alperes a Polgári törvénykönyv rendelkezésein túl jogszerűen vette figyelembe a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban Hpt.) egyes rendelkezéseit. Ezzel összefüggésben azonban kifejtette, hogy a jogszabályban előírt feltétel kitétel azt jelenti, hogy az alperes a felperes terhére kizárólag csak a jogszabályban előírt feltétel megsértését róhatja fel. Ez okból kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában nem lehet figyelembe venni a felperes által végzett egyszerűsített hitelbírálati renddel kapcsolatos alperesi kifogásokat. Ugyanis a Hpt. 77. § (1) bekezdése a felperes saját belső szabályzatára bízta a hitel elbírálását, mely az egyszerűsített hitelbírálati rend alkalmazását írta elő. Arra sem

terjedt ki hatásköre, hogy vizsgálja az eljárási rendjében foglaltakat, mivel azt az arra jogosult és hatáskörrel rendelkező szerv (PSZÁF) jóváhagyta. A Hpt. 78. § (1) és (4) bekezdéséből az következik, hogy a felperesnek, mint hitelintézetnek egyrészről a kihelyezést megelőző döntés előtt, másrészről a kockázatvállalást tartalmazó szerződés időtartama alatt vannak különböző kötelezettségei. A bíróság megítélése szerint a hitelkihelyezéssel kapcsolatos hiányosságok okán a kezességbeváltást megtagadni nem lehetett, mivel a felperes saját eljárási rendjébe ütköző magatartást nem tanúsított. A felperes rossz hitelkihelyezési gyakorlata önmagában nem elegendő ennek megtagadására. Az sem elégséges indok, hogy az ingatlan fedezetének értékelése során a felperes nem helytállóan vette figyelembe a korrigált fedezeti értéket. Elismerte, hogy a Hpt. 78. § (4) bekezdése alapján a felperes kötelezettsége a kockázatvállalást tartalmazó szerződés időtartama alatt a szerződésben foglalt feltételek megvalósulásának -beleértve az ügyfél pénzügyi gazdasági helyzetének alakulásának-rendszeresen figyelemmel kísérése, annak dokumentálása. Elfogadta azt a felperesi álláspontot, hogy a hitel utógondozása során észlelt kockázatvállalások esetén a felperes a kezes érdekében korlátozottabb körben tehet intézkedést a hitelkihelyezést megelőző döntéshozatali szakaszhoz képest. Ez nem jelenti azt, hogy a felperes e téren való tevékenysége eleve indifferens, azaz az utógondozás vizsgálata a kezesség beváltása során irreleváns. Mindazonáltal - fejtette ki - ok-okozati kapcsolatnak kell fennállnia a hitel utógondozása során el nem végzett felperesi kötelezettség és az adós tőkefizetési kötelezettségének elmaradása között. Ilyen oksági kapcsolatot viszont az alperes határozatában nem mutatott be. Nem igazolt, hogy a felperes a hitelkihelyezést követően saját eljárási rendjének megsértése, illetőleg az egyéb jogszabályi kötelezettségek elmulasztása milyen módon vezettek a felperesi kezességbeváltási igény jogszerű elutasításához. Érvelése szerint az adóhatóságot terheli annak bizonyítása, hogy a felperes által elkövetett mulasztások okozati összefüggésbe hozhatók a követelés behajthatatlanná válásával vagyis azzal, hogy a felperes, mint hitelező megfosztotta a kezes a követelés kielégítésének alapjától.

Az új eljárásban az alperesnek fel kell tárnia, hogy a felperesi hiányosságok milyen módon vezettek az adós fizetési képtelenségéhez, a kezes szabadulásához. E körben viszont élesen el kell különítenie a hitelbírálat és a monitoring időszakát figyelemmel arra, hogy a Hpt. e két időszak tekintetében más és más követelményt fogalmaz meg.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet annak hatályon kívül helyezése és a felperes keresetének elutasítása, másodlagosan az eljáró bíróság új eljárásra történő kötelezése iránt. Hangsúlyozta amennyiben a bank a hitelkihelyezést

megelőzően, majd annak utógondozása során az e körben alkotott belső szabályzatát megszegi, az önmagában olyan súlyos szabálysértés, mely megalapozza a kezességbevéltási igény elutasítását. Ez nemcsak egy formális szabálysértés, hanem az ügy érdemére kiható törvénysértés, hiszen ez közvetve a Hpt. rendelkezéseinek sérelmét is eredményezi. A felperes eljárási rendjét a hitelkérelem elbírálása és a monitoring során számtalan alkalommal megszegte, hiszen elmulasztotta az ügyfélnél a helyszíni ellenőrzést illetve nem hívta fel az ügyfelet a hitel- és kölcsönszerződésben foglalt éves adatszolgáltatási kötelezettségének teljesítésére. Ennek azért volt jelentősége, mert maga a felperes is magas kockázatúnak minősítette az adóst. Nem ellenőrizte a hitelszerződés cél szerinti megvalósulását, számlákat nem kért be és a helyszíni ellenőrzést is egy alkalom kivételével negligálta. Miután a gazdálkodásról szóló beszámoló és adóbevallás benyújtását sem követelte meg az adós gazdálkodására sem volt rálátása, így nem tudott következtetni a forgóeszközhitel tőkeösszegének visszafizetési lehetőségeire. Megsértette a PM rendelet 11. § (3) és 14. § (1) bekezdésében foglaltakat is a fedezetek értékelése során, hiszen ha a tartozás összege meghaladja a fedezet jelenlegi értékének összegét, úgy az abból való megtérülés - a garancia beváltása esetén - nem biztosított. Meglátása szerint önmagában a fedezetként felajánlott és jelzálogfedezettel lekötött ingatlan meglétével, annak a hitelszerződés fennállása alatti el nem vonásának bizonyításával a felperes nem elégítette ki a Hpt. ide vonatkozó jogszabályi követelményeit, mivel a Hpt. 77. § (1) bekezdésének értelmében a felperes a kötelezettségvállalás megalapozottságáról köteles meggyőződni a belső szabályzatában foglaltak alkalmazásával, ennek pedig a fentiek szerint nem tett eleget. Nem elfogadható az az érvelés sem, hogy miután az adós az évi kamattörlesztéseinek eleget tett nincs lehetőség a hitelfeltételek megváltoztatására még akkor sem, ha esetlegesen az adós hitelbíró képességének romlását alátámasztó információk birtokába jut a felperes. Pót-fedezet bevonásának közvetve van jelentősége, hiszen, ha máshogy megtérül a felperes követelése, úgy a kezességet nem kell érvényesítenie. A felperesnek a kezes érdekeire is tekintettel kell lennie, ezért felróható, ha egy fedezetbevonási lehetőséggel nem él. Nézete szerint az ítélet nem kevesebbet állít, minthogy a felperes bármilyen jogszabályi és belső előírást meg is szegett, egy normál hitelezés folyamatában a kezes akkor sem szabadulhat. Utalt a korábban kialakult Kúriai gyakorlatra, mely kimondta, hogy az Art. 117. §-ában rögzített ellenőrzési jogosítványoknak nyilvánvaló szerepe, hogy visszatartsa a hitelezőt attól, hogy állami kezességgel visszaélve kevésbé gondosan járjon el.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az első fokú jogerős ítélet hatályában való fenntartását indítványozta. Szerinte az alperes felülvizsgálati kérelmében érdemi jogszabálysértést nem

tudott megjelölni. Azon állításai, mely szerint az ítélet egyes részei téves jogszabály-értelmezésen alapulnak, nem helytállóak.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos.

A Kúria jogelődje, a *Legfelsőbb Bíróság* már több eseti döntésében kifejtette, hogy a perbelivel egyező, illetve ehhez hasonló hitelekhez kapcsolódó állami készfizető kezesség a számos közjogi elem miatt nem azonos a polgári jog által szabályozott készfizető kezességgel. Az állami kezességvállalás csak a kormányrendelet szerinti szabályozásnak megfelelő hitelhez kapcsolódik, a gazdálkodáshoz szükséges forgóeszközök beszerzéséhez nyújtott, és igazoltan arra felhasznált rulírozó jellegű hitelhez. A Hpt. 78. § (1) bekezdése előírja a hitelintézetnek, hogy a döntés előtt meg kell győződnie a szükséges fedezetek, illetőleg biztosítékok meglétéről, valós értékéről és érvényesíthetőségéről. A döntés alapjául szolgáló iratokat az ügyletre vonatkozó szerződéshez kell csatolni. A Hpt. 78. § (4) bekezdése pedig rögzíti, hogy a hitelintézetnek a kockázatvállalást tartalmazó szerződés tartama alatt rendszeresen figyelemmel kell kísérnie és dokumentálnia a szerződésben foglalt feltételek megvalósulását, beleértve az ügyfél pénzügyi, gazdasági helyzetének alakulását és az (1) bekezdésben foglaltakat. Ezek a rendelkezések általánosságban fogalmazzák meg a hitelintézettől elvárható körülményekről, gondos, a szakmai szabályoknak megfelelő eljárást, a jogszabályokban és az ezen alapuló belső szabályzatokban lefektetett előírások betartását arra is figyelemmel, hogy az állam, mint készfizető kezes a hitel kihelyezése és annak időtartama alatt nem rendelkezik jogosultságokkal, csak a beváltás iránti kérelem elbírálása során, utólag vizsgálhatja a garanciabeváltás jogszabályi feltételeinek teljesülését. Ez utóbbi vizsgálat pedig kiterjed a kormányrendelet és a Hpt. szerinti anyagi jogi jogszabályi feltételek ellenőrzésére is.

Az alperes határozatában megjelölt felperesi mulasztások a perbeli esetben olyan érdemi hiányosságok, hibák, amelyek befolyásolták a hitelfelvevő hiteltörlesztését, a hitel megtérülését. Nem elegendő csupán a hitel kihelyezését megelőző üzleti terv vizsgálata, a hitelkihelyezést követően annak megvalósulását és a hitel visszafizetés jövőbeni teljesülését is folyamatosan ellenőrizni kell azáltal, hogy meg kell követelni az adóstól az évenkénti adatszolgáltatást, a jövőre vonatkozó üzleti tervek benyújtását és a gazdálkodási tevékenység folytatását a helyszínen ellenőrizni kell. Ezeknek az ellenőrzéseknek az elvégzése már időben figyelmeztethette volna a felperest a hitel megtérülésének kockázataira, és lehetőséget adott volna arra, hogy a hitel megtérülésének biztosítására további fedezet bevonását eszközölje. Alapos tehát az alperes felülvizsgálati érvelése a hitel kihelyezését követő monitoring időszakban elkövetett szabálytalanságok kapcsán, amelyek a kezességbevétele megtagadását

okszerűen vonták maguk után. Nem tévedett az alperes akkor sem, amikor a felperes terhére rótt a hitel jogszerű felhasználása ellenőrzésének, az üzleti terv alaposabb elemzésének és az adós által végzett tevékenység jövedelmezősége vizsgálatának hiányát. Ekként a gondos hitelezésre vonatkozó szabályokat átlépve finanszírozta a saját maga által magas kockázatúnak ítélt adós tevékenységét. Rámutat a Kúria arra, hogy az Art. 117. § szerinti jogintézmény célja, hogy körültekintő és gondos eljárásra kényszerítse a hitelintézeteket, hogy mindent megtegyenek annak érdekében, hogy az adósok a gondosan előkészített hitelszerződések alapján vállalásaikat megfelelően teljesítsék, és ne kerüljön sor a jogszabályi feltételek megszegése miatt az állami kezesség beváltására (KGD 2008.220.). A kormányrendelet, a Hpt., valamint az Art. értelmében tehát előírás, hogy az adós csak jogszabály szerinti célra kapjon kölcsönt és csak olyan adós kaphat kölcsönt állami készfizető kezesség biztosítása mellett, akiről a hitelkihelyezést megelőző eljárás alapján megállapítható, hogy azt vissza fogja fizetni, illetve a hitelt a hitelezési célra használja fel. A rendelkezésre álló adatok szerint - a hitelkihelyezést és azt követő felperesi magatartás vizsgálata alapján - egyértelműen rögzíthető, hogy a felperes eljárása sem a hitel kihelyezésekor, sem később nem felelt meg a jogszabályi és belső szabályzatában írt rendelkezéseknek, ezért a beváltás iránti kérelem megalapozottan és jogszerűen került elutasításra. Tévedett az első fokú bíróság, amikor a felperes hitelkihelyezés és annak ellenőrzése során tanúsított magatartását ettől eltérően értékelve arra a következtetésre jutott, hogy ezek nem vezettek a hitel visszafizetésének lehetetlenüléséhez. Az alperes által feltárt tényállásból egyértelműen megállapítható volt az az ok-okozati összefüggés, amelyet az első fokú bíróság eljárása során hiányolt és annak meghatározása is, hogy a felperesi magatartás tanúsításával az állami kezességvállalásra jogszerűen nem kerülhetett sor.

A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és a felperes keresetét elutasította.

A Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdésében foglaltak alapján kötelezte a felperest az együttes első- és felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltség megfizetésére.

Az első fokú és felülvizsgálati eljárási illetékre vonatkozó ítéleti rendelkezés az illetékekről szóló 1990. XCIII. törvény 50. § (1) bekezdésében és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésében foglaltakon alapul. A fizetendő illeték összege a felperes által beváltani kívánt összeg mértékéhez igazodott, az

első fokú eljárásban annak 6%-át kitevő, míg a felülvizsgálati eljárásban a 2012. január 1. napjával módosult Itv. 50. § (1) bekezdése alapján annak 10%-os mértékű összegben került megállapításra.

Budapest, 2013. február 21.

**Dr. Darák Péter sk. tanácselnök, Dr. Heinemann Csilla sk. előadó bíró,
Huszárné dr. Oláh Éva sk. bíró**